

Decyzja

Prezydium KK

nr 216/2014

ws. opinii o projekcie Ustawy budżetowej na rok 2015

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” negatywnie ocenia projekt Ustawy budżetowej na rok 2015.

NSZZ „Solidarność” uważa, że osiągnięcie i utrzymanie szybkiego tempa wzrostu PKB oraz podniesienie jakości życia społeczeństwa wymaga zwiększenia konkurencyjności naszej gospodarki. W Polsce wyczerpują się proste czynniki wzrostu gospodarczego, tj. niski koszt pracy, transformacja gospodarki i łatwe do uzyskania zyski z otwarcia gospodarczego na świat. Niestety, analiza projektu budżetu państwa na rok 2015 pokazuje, że następny rok należy uznać za stracony w kontekście budowy nowoczesnej gospodarki oraz znacznej poprawy poziomu życia polskiej rodziny. Oczekiwać więc można dalszego zwiększenia dysproporcji rozwojowych między małymi i dużymi miastami oraz wsią, jak również utrzymania tempa emigracji zarobkowej.

W zakresie finansów publicznych konieczna jest ich głęboka reforma, zwiększenie przejrzystości oraz ograniczenie „szarej strefy”. Jednak, co należy ocenić negatywnie, w projekcie budżetu państwa na 2015 rok takich działań nie przewidziano. Co więcej, stabilizująca reguła wydatkowa może dodatkowo negatywnie odbić się na poziomie wydatków prorozwojowych.

Prezydium KK podkreśla, że jest to już siódmy rok bez waloryzacji progów podatkowych, kwoty zmniejszającej podatek oraz kwoty zryczałtowanych kosztów uzyskania przychodu. Powoduje to ciągle podnoszenie efektywnej stawki podatkowej Polaków i zmniejsza potencjał popytu wewnętrznego, który jest jednym z najważniejszych czynników wzrostu gospodarczego.

Wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej

Kolejny rok z rządu zamrożony pozostaje fundusz wynagrodzeń w sferze budżetowej. Prezydium KK NSZZ „Solidarność” zwraca uwagę, iż w czerwcu br. Rada Unii Europejskiej zawiesiła wobec Polski procedurę nadmiernego deficytu, której wprowadzenie w 2009 r. leżało u podstaw decyzji rządu dotyczącej zamrożenia płac w sferze budżetowej. Oznacza to,

że dalsze odmawianie podnoszenia wynagrodzeń nie jest uzasadnione przesłankami makroekonomicznymi lecz zaczyna mieć znamiona działań dyskryminacyjnych. Ponad pół miliona polskich obywateli oraz ich rodzin stało się zakładnikami polityki rządu w sytuacji, gdy od kilku lat następuje wzrost realnych wynagrodzeń w całej gospodarce. Jest to tym bardziej naganne, że dotyka m.in. tych grup pracowników, które państwo polskie wbrew ratyfikowanym przez siebie konwencjom MOP wciąż pozbawia prawa do podejmowania akcji zbiorowych w obronie swoich interesów.

Obecna polityka płacowa rządu ma skutki dewastacyjne dla stabilności istotnych obszarów funkcjonowania państwa. Trudne do społecznej akceptacji są próby pozyskiwania środków na wzrost wynagrodzeń indywidualnych, poprzez oszczędności wynikające z mechanicznej redukcji zatrudnienia. Ma to niewiele wspólnego z racjonalizacją zatrudnienia, lecz przyczynia się raczej do nadmiernego obciążania obowiązkami pozostałych pracowników oraz do wypychania z rynku pracy osób starszych, co stoi w jaskrawej sprzeczności z priorytetami promowanego przez rząd programu „Solidarność pokoleń”. NSZZ „Solidarność” postuluje dokonanie takiej weryfikacji projektu budżetu na rok 2015, by średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń dla pracowników państwowej sfery budżetowej wyniósł co najmniej 9%, zgodnie ze wspólną propozycją trzech reprezentatywnych central związkowych.

Minimalne wynagrodzenie za pracę

W 2015 roku rząd planuje podniesienie minimalnego wynagrodzenia za pracę do kwoty 1750 zł, oznacza to wzrost tego wynagrodzenia o 4,17%. Natomiast w projekcie budżetu państwa na rok 2015 zakłada się wzrost wysokości przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w 2015 roku na poziomie 4,3%. Z tego wynika, że relacja wynagrodzenia minimalnego do przeciętnego wynagrodzenia obniży się w stosunku do 2014 roku. Jest to sprzeczne z:

- podstawowym celem nowelizacji z dnia 1 lipca 2005 roku ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę tj. stopniowym podwyższaniem minimalnego wynagrodzenia za pracę aż do osiągnięcia jego wysokości do 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej;
- podpisanym 13 marca 2009 roku w Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych przez partnerów społecznych (organizacji pracodawców i związków zawodowych) „Pakiem działań anty kryzysowych”. Przyjęto w nim zapis (pkt 5)

o wypracowaniu odnośnie minimalnego wynagrodzenia mechanizmów osiągnięcia poziomu 50% przeciętnego wynagrodzenia.

NSZZ „Solidarność” zwraca uwagę, że rząd proponując podniesienia minimalnego wynagrodzenia za pracę skupił się wyłącznie na wykazaniu wpływu podniesienia wysokości minimalnego wynagrodzenia na wydatki budżetu państwa (12,5 mln zł), zabrakło natomiast obliczeń dotyczących dochodów państwa z tego tytułu.

Natomiast, z obliczeń przeprowadzonych przez NSZZ „Solidarność” wynika, że na podniesieniu minimalnego wynagrodzenia do 1750 złotych budżet państwa zyskuje ponad 110 mln zł (50,2 mln zł z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, 28,5 mln zł z tytułu składek do NFZ oraz 31,4 mln zł z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych). Obliczeń dokonano przy założeniu (na podstawie danych rządowych), że liczba zatrudnionych zarabiających równo lub poniżej minimalnego wynagrodzenia wynosi 435,9 tys. Podkreślić należy, że wpływy budżetowe będą wyższe ponieważ:

- Liczba zatrudnionych z minimalnym wynagrodzeniem podana jest tylko dla podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 9 osób;
- Przy wzroście minimalnego wynagrodzenia obejmować będzie ono większy procent zatrudnionych;
- Analiza skutków regulacji nie obejmuje zwiększonych wpływów budżetowych z podatku VAT.

NSZZ „Solidarność” domaga się podniesienia wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę 2015 roku o 7% (do 1797 zł), zgodnie z propozycją trzech reprezentatywnych central związkowych.

Rynek pracy

Odnosząc się do projektu ustawy budżetowej na rok 2015 w zakresie rynku pracy Prezydium KK NSZZ „Solidarność” stwierdza, iż podobnie jak w latach ubiegłych w Polsce nadal stopa bezrobocia jest bardzo wysoka, a obecny jej spadek wiąże się jedynie z zatrudnieniem w ramach prac sezonowych oraz polityką urzędów pracy nakierowaną na szybkie wykreślanie z rejestru bezrobotnych, którzy nie podejmują się oferowanej pracy z uwagi na jej rażące niedopasowanie do kwalifikacji, predyspozycji oraz zdrowia.

Zgodnie z projektem ustawy budżetowej w zakresie polityki zatrudnienia i przeciwdziałania marginalizacji oraz wykluczeniu społecznemu, szczególna uwaga poświęcona jest wkraczającej na rynek pracy młodzieży oraz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. W tym obszarze, jednym z zastosowanych mierników jest liczba osób

młodych objętych wsparciem w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. W 2015 roku, 1,836 osób zostanie objętych tym programem. Program ten jest skierowany do osób, które nie uczą się, nie pracują ani nie przygotowują się do zawodu. Wsparcie to ukierunkowane jest na aktywizację zawodową tych osób i poprawę ich sytuacji na rynku pracy. Niestety, wartość tego miernika w znacznej mierze zależy od przyjętych instrumentów (poradnictwa zawodowego, planowanych szkoleń czy innych form promocji zatrudnienia), które są w stanie zainteresować beneficjentów do aplikowania o środki oraz poziomu zainteresowania osób młodych udziałem w projektach.

W projekcie ustawy budżetowej brakuje miernika dotyczącego stopy bezrobocia wśród osób powyżej 50 roku życia. Tymczasem udział osób bezrobotnych powyżej 55 roku życia rośnie, co ma związek z podniesieniem wieku emerytalnego do 67 lat.

NSZZ „Solidarność” ponownie postuluje oddanie w pełnym zakresie Funduszu Pracy do dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Tymczasem Minister Finansów realizuje za jego pośrednictwem cele niezgodne z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Odnosząc się do planu finansowego Funduszu Pracy ujętego w budżecie na rok 2015, ujęte w nim zwiększenie środków do kwoty 12 088 065 tys. zł jest niewystarczające i nie dotyczy w całości istotnych działań w zakresie przeciwdziałaniu bezrobociu, których to zakres uległ znacznemu zwiększeniu. Nieznaczny wzrost środków Funduszu Pracy, przy jednoczesnym znacznym poszerzeniu form aktywizacji i pomocy dla poszukujących pracy spowoduje, iż zmiany wprowadzone w bieżącym roku do ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy będą nieefektywne.

Dotychczasowe działania rządu nie przyniosły oczekiwanych efektów i nie sprawdziły się w obszarze negocjacji zbiorowych. Strona rządowa nie wspiera aktywnie działań na rzecz dialogu społecznego. Należałoby zatem przygotować formułę prawną, która byłaby inspiracją do negocjacji układowych, w tym płacowych.

Polityka rodzinna

Polska nie prowadzi obecnie spójnej i konsekwentnej polityki rodzinnej w ścisłym znaczeniu tego słowa. Wydatki budżetu państwa na tego typu działania skierowane są na niespójny system różnych instrumentów. Nie bada się przy tym skuteczności zastosowanych narzędzi. Rodziny, będąc jednocześnie najstabilniejszym organizmem gospodarczym o stałych potrzebach konsumpcyjnych, a co za tym idzie generującym wpływy do budżetu państwa traktowane są jak płatnicy i poza ulgą podatkową oraz transferem usług edukacyjnych, otrzymują minimalne wsparcie.

Mimo powyższych uwag, pozytywnie oceniamy odpowiedź rządu na wieloletnie postulaty „Solidarności” dotyczące wspomżenia rodzin wielodzietnych. Zwiększenie kwot ulgi z tytułu wychowywania trzeciego, czwartego i kolejnego dziecka oraz umożliwienie jej wykorzystania rodzinom, które do tej pory nie miały takiej możliwości to zmiany w dobrym kierunku. Postulujemy, aby tego rodzaju działania, stały się początkiem budowy efektywnego i trwałego systemu wsparcia rodziny i wyrazem troski o demografię. Jednym z największych problemów naszego kraju są negatywne tendencje demograficzne oraz ubóstwo rodzin. W związku z tym, priorytetem działań rządu powinna być polityka wspierania rodzin oraz walki z ubóstwem, szczególnie wśród rodzin wielodzietnych.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2012 roku, od 1 listopada 2014 roku nastąpi drugi etap weryfikacji wysokości progów dochodowych uprawniających do świadczeń rodzinnych. Nie zmienia to terminu ustawowej weryfikacji progów wsparcia dochodowego rodzin oraz wysokości świadczeń rodzinnych, która przypada na listopad 2015 roku.

W projekcie ustawy budżetowej na 2015 rok nie podano wprost czy i w jakiej wysokości zaplanowano środki finansowe na przeprowadzenie powyższych weryfikacji.

Przypominamy, że spadek liczby zasiłków rodzinnych trwa już od 10 lat, głównie w skutek „zamrażania” wysokości kryteriów dochodowych. W tym czasie, liczba dzieci otrzymujących zasiłek spadła z 5,5 mln w 2004 roku do 2,3 mln w 2013 roku.

Gospodarka

Wyzwaniem stojącym przed polską gospodarką jest poprawa jej innowacyjności i efektywności. Polska nie ma szans na dogonienie krajów zachodnich bez odpowiedniego systemu transferu innowacji do gospodarki. Jednym z najważniejszych czynników warunkujących wzrost jest unowocześnienie gospodarki i podniesienie innowacyjności przedsiębiorstw.

W związku z ekspansją międzynarodowych koncernów na nowe nisze rynkowe eliminowane są z nich krajowe przedsiębiorstwa, które dotąd nie odczuwały z tego tytułu poważniejszych zagrożeń. Warunkiem sukcesu w takich realiach staje się profesjonalizm działania i ciągła innowacyjność pozwalająca utrzymać stałą przewagę nad rywalami.

Należy wspierać działania, które przyczynią się do utworzenia systemu zarządzania gospodarką. System ten musi zapewnić odpowiednie źródła i transfer techniki do gospodarki. W tym także zachowanie właściwych relacji między źródłami własnymi, a zewnętrznymi. W Polsce sytuacja jest niezadowolająca. Odnotowujemy utrzymywanie się

na stałym, niskim poziomie zarówno liczby krajowych, jak i zagranicznych patentów zgłaszanych w Polsce.

W przekonaniu NSZZ „Solidarność” potrzebna jest aktywna polityka państwa, która będzie wywierała znaczący wpływ na programy przedsięwzięć inwestycyjnych podmiotów gospodarczych w kierunku dynamizacji rozwoju oraz przeciwdziałania utrwalaniu się i pogłębianiu nierówności między regionami. Należy przy tym pamiętać by kształtowana przez państwo polityka inwestycyjna nie prowadziła w kierunku zwiększania kosztów społecznych (np. na skutek zanieczyszczenia środowiska naturalnego) i „dewastacji” człowieka, a więc powinna uwzględniać również wymiar społeczny.

W związku z tym nie należy jednak, jak to robi Rząd, koncentrować się na jedynie na wolumenie wymiany handlowej oraz napływie inwestycji zagranicznych. Wydaje się koniecznym wspieranie polskich przedsiębiorców w poszukiwaniu nowych rynków zbytu, oraz wspieranie rozwoju najważniejszych branż gospodarki. Procesy te wymagają odpowiedniej strategii kreowania przewag konkurencyjnych krajowych przedsiębiorstw. Potrzebne jest wsparcie internacjonalizacji małych i średnich przedsiębiorstw. Jest to szczególnie ważne ze względu na dominującą rolę MSP w sektorze polskiej gospodarki, a także z uwagi na możliwości oferowane przez rozwój gospodarki internetowej i technologii umożliwiających internacjonalizację nawet na wczesnym etapie rozwoju.

Niezbędnym elementem, a także dowodem skuteczności realizacji tej ścieżki rozwoju będzie silniejsza obecność na światowych rynkach polskiego eksportu związanego z wysokimi technologiami, a także napływ inwestycji zagranicznych do sektorów związanych z wysoką technologią i najbardziej innowacyjnych (czyli zwiększeniu udziału w gospodarce dziedzin najbardziej rozwojowych i cechujących się pozytywnymi efektami zewnętrznymi dla całej gospodarki, szczególnie tzw. sektory wiedzochłonne). Struktura produkcji sprzedanej nie pozostawia wątpliwości – udział wysokich technologii w sekcji „przetwórstwo przemysłowe” spada, z 6,8% w roku 2010 do 5,4% w roku 2012.

W projekcie budżetu na rok 2015 trudno jest poszukiwać czynników sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej. Wręcz przeciwnie, zapowiadana jest dalsza restrykcyjna polityka fiskalna i to ją ukazuje się jako gwarant wzrostu wpływów podatkowych. W naszym przekonaniu, obok poprawy jakości działań administracji skarbowej powinny być prowadzone działania na rzecz uproszczenia systemu podatkowego i zmniejszenia biurokracji. Ilość utrudnień i słabość polskiego prawa podatkowego oddaje Globalny Ranking Konkurencyjności Światowego Forum Gospodarczego 2014-2015,

w którym wykazano, że regulacje podatkowe i biurokracja to główne hamulce polskiej gospodarki.

Brakuje w budżecie szacunku szarej strefy i metod walki z nią. Nadal nie przedstawiono skutecznego programu walki z gospodarką nierejestrowaną, której koszt szacuje się już na 19,5% PKB (według IBnGR). Warto w tym miejscu wspomnieć o negatywnych konsekwencjach występowania szarej strefy dla systemu ubezpieczeń społecznych.

Słusznie zauważają autorzy projektu, że jednym z istotnych ryzyk dla przyszłorocznego budżetu i jego realizacji może być wdrożenie przez Polskę pakietu energetyczno-klimatycznego. Wydaje się, że konieczne jest przy tym przedstawienie choćby szacunkowych kosztów jego wdrożenia i uwzględnienie ich w budżecie. Według dostępnych analiz koszty te są znaczne i spowodują m.in. utratę 1 mln miejsc pracy, prawie trzykrotny wzrost hurtowych cen energii elektrycznej i ponad trzykrotny wzrost cen ciepła sieciowego w latach 2010-2050, wzrost kosztów wytwarzania w przemyśle o 21 mld zł w roku 2030, zagrożenie rentowności produkcji 8 działów przemysłu (m.in. przemysł koksowniczy, chemiczny, papierniczy, cementowy, produkcji metali, wydobywania węgla) zatrudniających 590 tys. pracowników i odpowiedzialnych za generowanie 95 mld zł PKB oraz wzrost rocznych kosztów zakupu energii czteroosobowej rodziny o ok. 1750 zł w roku 2030, o 3100 zł w 2040 r. i o ponad 4600 zł w 2050 r.. Łączne koszty energii zużywanej przez gospodarstwa domowe wzrosną średnio o 18 mld zł rocznie do roku 2050. Natomiast udział kosztów energii w budżetach połowy gospodarstw domowych wzrośnie z poziomu 12 proc. w 2010 r. do 12,5 – 14,5 proc. w latach 2020-2050.

Podkreślamy, że zwiększone wydatki na obronę narodową powinny wspierać przede wszystkim polskie przedsiębiorstwa sektora zbrojeniowego. Dodatkowe środki przeznaczone na zbrojenia mogą być bodźcem dla wzrostu gospodarczego oraz poprawy poziomu innowacyjnych rozwiązań w gospodarce.

Poważnym mankamentem projektu budżetu na rok 2015 jest brak przedstawienia, czy nawet zasygnalizowania, jakie działania związane z restrukturyzacją górnictwa zostaną podjęte w roku następnym oraz jakie środki będą na ten cel potrzebne. Już od kilku lat wiadomo, że brak polityki przemysłowej i niska jakość zarządzania doprowadzają do systematycznego zadłużenia kopalń. W 2014 roku problem został upubliczniony i Premier zadeklarował pomoc w oddłużaniu sektora i przywróceniu mu rentowności. Utrzymanie bieżącej płynności tego sektora do momentu, kiedy działania naprawcze przyniosą pozytywne efekty, wymagać będzie w 2015 roku i latach następnych przeznaczenia przez państwo

w formie bezpośredniego finansowania lub udzielonych gwarancji kilku mld zł. Niezrozumiałe jest, więc pominięcie tak ważnej kwestii w prognozie budżetu na 2015 rok.

Nadal nie ruszył w pełni program Inwestycje Polskie, któremu w budżecie poświęca się wiele uwagi. Przedłużające się procedury oceny składanych wniosków stanowią istotny element ograniczający jego potencjał.

Zdrowie

Starzenie się społeczeństwa z jednej strony oraz wydłużanie aktywności zawodowej z drugiej, wymaga odpowiedniego systemu służby zdrowia, z profilaktyką jako podstawą. Powinny „iść” za tym środki. Jednak, co należy ocenić zdecydowanie negatywnie, w projekcie przyszłorocznego budżetu na ochronę zdrowia przewidziano około 6,9 mld zł, co oznacza kwotę mniejszą od tegorocznej o około 400 mln zł. W dyspozycji Ministerstwa Zdrowia ma być w przybliżeniu 4,08 mld zł, czyli nieco więcej niż w tym roku (ponad 4,03 mld zł). Należy także pamiętać o skutkach finansowych ostatnich nowelizacji: ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawy o działalności leczniczej, którym nie towarzyszy uruchomienie dodatkowych środków finansowych, a uszczuplenie już ograniczonego budżetu, co należy ocenić krytycznie.

Oświata

Również w obszarze oświata budżet nie spełnia oczekiwań NSZZ „Solidarność”. Planuje się minimalny wzrost wydatków na oświatę o 2,2%, który jedynie częściowo pokrywa wydatki jednostek samorządu terytorialnego na wzrastającą ilość zadań, które wynikają z obniżenia wieku obowiązku szkolnego.

Nie doszacowano części oświatowej subwencji ogólnej, co wynika z nieprawidłowego zastosowania art.28 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Planowany wzrost części oświatowej subwencji ogólnej wyniesie 877 355 000 zł, co stanowi 2,2%, przy wzroście zadań o 5,5%. W naszym przekonaniu minimalny wzrost części oświatowej subwencji ogólnej powinien wynosić 2 mld zł.

Prezydium KK NSZZ „Solidarność” nie zgadza się z opinią wyrażoną w uzasadnieniu do projektu ustawy budżetowej, w której mowa o tym, że zwiększenie części oświatowej subwencji ogólnej o środki, które utracą jednostki samorządu terytorialnego w związku z przewidywanym zmniejszeniem ich dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych pozwolą na pełne finansowanie zadań publicznych jednostek. Wiąże się to z faktem, że już obecnie jednostki samorządu terytorialnego powszechnie uzupełniają wydatki

na zadania oświatowe zlecone przez państwo ze środków pochodzących głównie z dochodów własnych. Dlatego też, należy spodziewać się, że również w 2015 roku jednostki samorządu terytorialnego będą zmuszone do przeznaczenia dodatkowych środków na oświatę.

Rok 2015 będzie już trzecim rokiem bez podwyżki wynagrodzeń dla nauczycieli, co sprawi że relacja wynagrodzeń nauczycieli do przeciętnych wynagrodzeń w gospodarce narodowej obniży się do poziomu poniżej 2007 roku. NSZZ „Solidarność” postuluje przywrócenie relacji wartości wynagrodzeń porównywalnej do roku 2013. Wymaga to podwyższenia kwoty bazowej dla nauczycieli określonej w art. 9 ust.2 projektu ustawy budżetowej, o 9%.

Prezydium KK NSZZ „Solidarność” negatywnie ocenia obniżenie środków przeznaczonych na realizację wielu istotnych zadań w zakresie oświaty, takich jak programy „Bezpieczna i przyjazna szkoła”, „Radosna Szkoła”. Zmniejszono również środki na dofinansowanie kolonii i obozów dla młodzieży szkolnej.

NSZZ „Solidarność” uważa, że pozostawienie wydatków w obszarze oświaty w pozostałych pozycjach budżetu na poziomie zbliżonym do 2014 nie gwarantuje poprawy jakości edukacji.

Nauka i szkolnictwo wyższe

NSZZ „Solidarność” z niepokojem odnotowuje poziom finansowania nauki i szkolnictwa wyższego przedstawione w projekcie ustawy budżetowej biorąc pod uwagę realizację ambitnego planu wzrostu pozycji Polskiej nauki i szkolnictwa wyższego. Sektory te od wielu lat przeżywają proces permanentnych reform. W związku z wprowadzanymi zmianami prawa, do środków budżetowych nauki sięga coraz to więcej podmiotów. Podobnie wygląda sektor szkolnictwa wyższego. Prezydium KK NSZZ „Solidarność” zauważa, że pojawiają się niejednokrotnie problemy ze stabilnym finansowaniem instytucji nauki, od których żywotnie zależy poprawne funkcjonowanie Państwa. Uważamy, że każde reformy wymagają zwiększonego finansowania. NSZZ „Solidarność” nie może zgodzić się na takie traktowanie sektorów, od których zależy przyszłość następnych pokoleń i Państwa Polskiego.

Prezydium KK NSZZ „Solidarność” zwraca uwagę, że nastąpił niewielki, z zarazem niesatysfakcjonujący wzrost planowanych nakładów na naukę w porównaniu do planu na rok 2014. Odnotowujemy bowiem przy uwzględnieniu inflacji realny spadek finansowania ok. 4 % w roku 2014 i 2015, w porównaniu do roku 2012. Nakłady w części budżetowej nr 28 planuje się w roku 2015 w wysokości 0,3 % PKB, co ciągle stanowi około 1/3 nakładów obiecywanych przez stronę rządową w programie z roku 2008.

Niepokoici zwłaszcza niewielki nominalnie wzrost, a realnie spadek o około 3%, w porównaniu do roku 2012, dotacji na działalność statutową i inwestycyjną jednostek naukowych. Fakt ten już powoduje duże napięcia w funkcjonowaniu jednostek naukowych, a może doprowadzić do zwolnień pracowników i zawieszania realizowanych badań.

Ponadto realne nakłady na programy realizowane przez NCBiR oraz NCN ciągle pozostają o około 5% niższe w porównaniu do roku 2012.

Sytuacja osób niepełnosprawnych

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, zgodnie z projektem budżetu na 2015 r., dysponował będzie środkami w wysokości 4 808 947 tys. zł. Wielkość ta jest niestety niższa od budżetu PFRON na 2014 r., który wynosi 4 993 040 tys. zł.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, zatem będzie zmuszony ograniczyć wydatki na dofinansowanie do zatrudnienia osób niepełnosprawnych – głównej pozycji wydatków w każdym roku budżetowym, której udział w zasadzie determinuje pozostałe zadania PFRON. Przewidziana kwota na 2015 r. jest niższa od ostatecznego planu na 2014 r. o 127 mln zł. Sytuacja ta oraz niekorzystne zmiany w ustawie o rehabilitacji i zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, wprowadzone w kwietniu 2014 r., polegające na zrównaniu rynków pracy poprzez zmniejszenie dofinansowań dla zakładów pracy chronionej odbijają się niekorzystnie na wsparciu dla pracowników niepełnosprawnych i nie powstrzymają systematycznego upadku Zakładów Pracy Chronionej, których wolny rynek w najbliższym czasie nie jest w stanie zastąpić, a w których znajdują pracę osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz tzw. schorzeniami specjalnymi czyli grupy, które szczególnie zagrożone są długotrwałym bezrobociem. NSZZ „Solidarność” wskazuje na problem niewystarczającej dotacji z budżetu państwa dla PFRON, która od kilku lat niezmiennie wynosi 745 mln zł, co powoduje iż PFRON zmuszony jest szukać oszczędności przy wykonywaniu innych swoich zadań.

W związku z powyższym, o prawie 50% mniej środków przewidziano na zatwierdzone przez Radę Nadzorczą programy służące rehabilitacji społecznej i zawodowej (w 2015 r. 74 419 tys. zł, w 2014 to 141 877 tys. zł). Zmniejszenie tych kwot, które zgodnie z ustawą o rehabilitacji i zatrudnieniu osób niepełnosprawnych są adresowane, w szczególności, do osób niepełnosprawnych oraz do ich rodzin, a które są przeznaczone, między innymi, na umożliwienie zdobycia pierwszej pracy młodym niepełnosprawnym absolwentom oraz dofinansowywanie kształcenia osób niepełnosprawnych, odbija się niekorzystnie na sytuacji zawodowej i społecznej tych osób i ich najbliższych. Zdaniem

NSZZ Solidarność powyższe programy są wręcz niezbędne i szukanie oszczędności w tej materii jest niedopuszczalne.

O 2,5 miliona zł mniej przewidziane jest na wsparcie zakładów pracy chronionej w formie dofinansowania do oprocentowania zaciągniętych przez nie kredytów bankowych. Zgodnie z ustawą o rehabilitacji i zatrudnieniu osób niepełnosprawnych prowadzący zakład pracy chronionej może otrzymać ze środków Funduszu dofinansowanie w wysokości do połowy oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych, pod warunkiem wykorzystania tych kredytów na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. Zmniejszenie kwoty o 2,5 miliona zł w budżecie na 2015 r. oznacza, iż na tego typu wsparcie przewidziano o prawie połowę środków finansowych mniej niż w 2014 r. co odbije się, zdaniem NSZZ „Solidarność”, negatywnie na skuteczności procesu rehabilitacji pracowników w zakładach pracy.

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, prowadzący zakład pracy chronionej może otrzymać ze środków PFRON zwrot kosztów budowy lub rozbudowy m.in. obiektów i pomieszczeń zakładu pracy. Zwrot tych kosztów dotyczy kosztów pracodawcy wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Także na ten cel ten w roku 2015 przewiduje się o 1 milion zł mniej niż w roku 2014. NSZZ „Solidarność” nie akceptuje takich ograniczeń, gdyż odbiją się one negatywnie na liczbie zatrudnianych osób niepełnosprawnych.

Kolejnym zadaniem, na który PFRON będzie zmuszony ograniczyć środki, są dopłaty do nauki języka migowego – kwota w tym roku jest mniejsza o 500 tys. zł.

Za pozytywne należy uznać zwiększenie środków na działania zlecane organizacjom pozarządowym (w 2014 r. przewidziano 163 mln zł, zaś na 2015 r. 173 700 tys. zł) oraz na refundację składek niepełnosprawnych przedsiębiorców (84 294 tys. w 2014 r. zaś w roku 2015 przewiduje się kwotę 94 610 tys. zł).

Pomoc społeczna

Celem polityki państwa w ramach pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2 ustawy pomocy społecznej). Udzielanie wsparcia finansowego jednostkom samorządu terytorialnego w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej jest wg projektu budżetu na rok 2015 zadaniem priorytetowym, dlatego Prezydium KK NSZZ „Solidarność” ze szczególnym niepokojem stwierdza

planowane obniżenie środków finansowych na pomoc społeczną w budżecie wojewodów (część 85):

- ✓ zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (rozdział 85 214) – plan na 2015 rok wynosi 457 744 tys. zł w porównaniu z rokiem 2014, w którym planowana była kwota na poziomie 460 732 tys. zł, stanowi to spadek niemal o 3 mln zł,
- ✓ zasiłki stałe (rozdział 85 216) - plan na 2015 rok wynosi 519 431 tys. zł w porównaniu z rokiem 2014, w którym planowana była kwota na poziomie 525 474 tys. zł, stanowi to spadek o ponad 6 mln zł,
- ✓ ośrodki pomocy społecznej (rozdział 85 219) - plan na 2015 rok wynosi 418 151 tys. zł w porównaniu z rokiem 2014, w którym planowana była kwota na poziomie 426 263 tys. zł, stanowi to spadek o ponad 8 mln zł,
- ✓ usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze (rozdział 85 228) - plan na 2015 rok wynosi 73 131 tys. zł w porównaniu z rokiem 2014, w którym planowana była kwota na poziomie 77 924 tys. zł, stanowi to spadek o blisko 5 mln zł,

W skali całego budżetu na rok 2015 nie są to znaczące oszczędności, ale już w ramach budżetów samorządów, które będą musiały pokryć różnice z własnych środków, stanowi to istotny problem. Należy pamiętać, również o tym, że poszczególne samorzady znajdują się w zróżnicowanej sytuacji ekonomicznej i ograniczenie środków z budżetu może w poważnym stopniu, utrudnić obywatelom dostęp do pomocy społecznej.

NSZZ „Solidarność” przypomina, że od października 2015 roku, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, powinna nastąpić weryfikacja progów interwencji socjalnej (ustawowej granicy ubóstwa), a co za tym idzie, także świadczeń z pomocy społecznej. Aktualnie obowiązujące progi interwencji socjalnej uprawniające rodziny do ubiegania się o pomoc społeczną już w 2013 roku miały wysokość poniżej minimum egzystencji (patrz Tabela).

Tabela: Zestawienie minimum egzystencji (za 2013r.) i progów interwencji socjalnej (ustawowej granicy ubóstwa) według typów gospodarstw domowych

Uwaga! Symbole użyte w tablicy oznaczają: M - mężczyzna w wieku 25-60 lat, K - kobieta w wieku 25-60 lat, DM - dziecko młodsze (4-6 lat), DS - dziecko starsze (13-15 lat)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe: pracownicze					
	M/K	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe
Minimum egzystencji (ME) za 2013r.	541,91 zł	911,80 zł	1.319,04 zł	1.442,69 zł	1.850,85 zł	2.382,86 zł
Obowiązujące progi interwencji socjalnej (PIS)	542 zł	912 zł	1.368 zł	1.368 zł	1.824 zł	2.280 zł
Różnica między PIS i ME	+ 0,09	+ 0,20	+ 48,96	- 74,69	- 26,85	- 102,86

W projekcie nie wskazuje się środków na ustawowy wzrost kryteriów dochodowych z pomocy społecznej mimo wcześniejszych deklaracji, że wzrost środków na ten cel zapewni „zabezpieczenie obywateli przed ryzykiem życia poniżej minimum egzystencji”. Nie wykazano także środków finansowych przeznaczonych na nowelizację ustawy o pomocy społecznej dotyczącej m.in. zmian w ustalaniu ustawowej granicy ubóstwa, sposobami jej waloryzacji oraz wysokości wsparcia najuboższych osób i ich rodzin. Ograniczając nakłady na pomoc społeczną, rząd, po raz kolejny udowadnia, że walczy z ubóstwem głównie poprzez ograniczanie dostępności do pomocy społecznej.

Państwowa Inspekcja Pracy

Prezydium KK NSZZ „Solidarność” zwraca uwagę, że zmniejszenie zatrudnienia w Okręgowych Inspektoratach Pracy w 2013 r. spowodowało znaczne zmniejszenie ilości kontroli. A więc zwiększenie ilości etatów Państwowej Inspekcji Pracy wydaje się być priorytetowe. Tym bardziej, że jak wynika ze Sprawozdań GIP z lat ubiegłych, kontrole wykazują wykroczenia przeciwko prawom pracownika u 50 % kontrolowanych

pracodawców. Są to wykroczenia, które dotyczą ok 200 tys pracowników rocznie i skupiają się wokół takich zagadnień jak:

- zawieranie umów cywilnoprawnych zamiast umów o pracę
- naruszenia dotyczące zawierania umów terminowych (np. długoletnie umowy terminowe)
- niewypłacania wynagrodzeń za pracę (co 3 pracodawca narusza prawo)
- nieprawidłowości dotyczące rejestrowania czasu pracy -legalność zatrudnienia (stąd postulat PIP, aby umowę w formie pisemnej przekazywać pracownikowi przed dopuszczeniem do pracy - projekt 2180).
- działalności agencji zatrudnienia (nadal agencje działają bez certyfikatu)
- naruszenia w zakresie pracy tymczasowej m.in dotyczące bhp

Ubezpieczenia społeczne

Plan finansowy Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na 2015 rok, zakłada uzupełnienie przychodów funduszu, dotacją budżetu państwa w wysokości 42 065 064 tys. zł i narastanie jej wysokości w latach następnych. W świetle tego niezrozumiałą jest opieszałość w pracach nad ustawą wprowadzającą objęcie obowiązkiem ubezpieczenia emerytalnego i rentowego członków rad nadzorczych wynagradzanych z tytułu pełnienia funkcji oraz korektę zasad podlegania tym ubezpieczeniom osób wykonujących pracę na podstawie umowy cywilno-prawnej w zbiegu z innymi tytułami tych ubezpieczeń. Rozwiązania te mają przynieść dodatkowe wpływy Funduszu, a tym czasem, planuje się odroczenie wdrożenia odpowiedniej nowelizacji poprzez wydłużenie *vacatio legis* do 12 miesięcy. NSZZ „Solidarność” uważa, że potrzebne są dalej idące zmiany regulacji prawnych z zakresu podmiotowego ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, m.in. osób regularnie świadczących pracę na podstawie umowy o dzieło. Zmianie powinny ulec również zasady obliczania wysokości składek na ubezpieczenia osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą.

NSZZ „Solidarność” już od 2006 roku domaga się stworzenia odpowiedniego systemu waloryzacji najniższych świadczeń emerytalno-rentowych. Dostępne dane dotyczące wysokości wybranych świadczeń w Polsce, pokazują, że minimalne świadczenia emerytalno-rentowe w stosunku do przeciętnych maleją stale od 2002 roku.

Zgodnie z rządowym planem waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych na rok 2015, proponuje się jednorazową waloryzację procentowo-kwotową, która ma służyć

zachowaniu realnej wartości świadczeń w najuboższych grupach emerytów i rencistów. Rząd, tym samym, potwierdza konieczność zmiany niedoskonałego systemu waloryzacji.

NSZZ „Solidarność” postuluje o stworzenie systemowego rozwiązania waloryzacji najniższych świadczeń emerytalno-rentowych tak aby uwzględniały one podwyższony wskaźnik wzrostu cen w budżetach najuboższych świadczeniobiorców, z uwzględnieniem ich prawa do poprawy sytuacji dochodowej proporcjonalnej do wzrostu gospodarczego kraju.

Ubezpieczenia społeczne rolników

NSZZ „Solidarność” zwraca uwagę na uprzejmy brak działań rządu w zakresie koniecznej reformy KRUS, co powoduje ogromne i nieuzasadnione wydatki z budżetu, a także problemy powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych. Uderzające jest uprzywilejowanie przedsiębiorców-rolników, którzy nie funkcjonują w powszechnym systemie podatkowym, a przede wszystkim płacą rażąco niskie składki na ubezpieczenie społeczne.

Gdańsk, 17 września 2014 r.

Prezydium KK
NSZZ „Solidarność”

SEKRETARZ
KK NSZZ „Solidarność”

Ewa Tydorek